

Nová hra dr. Ivana Stodolu

Rozhovor s režisérom Jankom Borodáčom. - Jeho glosy k premiére „Bačovej ženy“.

V Bratislave, 3. okt.

Vo štvrtok predvedie činohra »Slovenského národného divadla« novú slovenskú pôvodnú hru »Bačova žena« od mikulášskeho lekára dr. Ivana S t o d o l u. Je to jeho tretia divadelná hra (predtým napísal veselohry »Pán minister« a »Belasý encián«) a prvý raz je to hra vážna, hra z prostredia dedinského ľudu. Dr. Ivan Stodola je dnes najplodnejším a zdá sa, že i najúspešnejším slovenským autorom. (Po »Bačovej žene«, ako sa dozvedáme, napísal už Stodola novú veselohru.) Je zrejmé, že Stodola poníma sám svoju dramatickú činnosť vážne.

S ohľadom na úspech jeho predošlých dvoch hier a s ohľadom na novosť tématu »Bačovej ženy«, javí sa v Bratislave medzi obecnstvom o túto novú Stodolovu hru značný záujem. Aby sme mohli o nej pred premiérou informovať aspoň čiastočne našich čitateľov, vyhladal som včera režiséra Janka Borodáča a požiadal som ho, aby mi niečo o »Bačovej žene« povedal. Režisér Borodáč mi ochotne vyhovel.

»Myslíte, pán režisér, že má Stodolova »Bačova žena« nádej na úspech? »

»Pokiaľ ide o životnosť diela, je pre mňa vždy merítkom pre úspechové možnosti, i keď som dielo preštudoval a utvoril si o ňom mienku, nálada a chuť hercov, v hre účinkujúcich. Už na prvej skúške »Bačovej ženy« i u interpreta najmenej epizódy videl som radosť z diela, chuť a náladu, dať dielu čo najviac. Autor »Bačovej ženy«, súdiac podľa doterajšej jeho tvorby, pozerá sa na svoju prácu vážne a so záujmom. I ten, kto sa nepozeral kritickým okom na jeho doterajšie diela pri ich prevedení, musí rozhodne konštatovať autorov určitý pokrok. Stodola v svojej doterajšej tvorbe, pokiaľ ide o dej a postavy, zasiahol vždy do nového prostredia, a to do prostredí, ktoré u nás dramaticky dosiaľ zpracované neboly. V tomto ohľade »Bačova žena« je jeho dielom najvzácnejším, lebo v nej Stodola u nás prvý raz stelesňuje dramaticky život na salaši, síce v románovej a rozprávkovej tvorbe už niekoľkokrát opísaný, ale dosiaľ nikým nezdramatizovaný. Toto dodáva novej hre Stodolovej významnú rázovitosť a životnosť, a to tým viac, lebo Stodola veľmi úspešne používa tu plasticky originálnej salašnickej mluvy. Musím zdôrazniť, že práve táto plastičnosť mluvy dobre robí našim hercom, ktorí priamo s labužníckou rozkošou pochvaľujú si jej jadrnosť. Stodola má totiž medzi našimi dramatikmi tú prednosť, že svoj dialog i pri dramatickej hospodárnosti a účelnosti buduje len tak, ako na skutku slovo žije v ústach ľudu bez akýchkoľvek literárnických príkras. »

»Ako sa prejavuje Stodolova dramatická schopnosť na postavách jeho novej hry? »

»Predošlé dve Stodolove dramatické hry sú veselohry, v ktorých autor tvoril svoje postavy s ohľadom na situačnú komiku a preto často nemohol presadzovať životné originály do dramatického deja, ale musel pridávať vymyslené a vycítené ťahy komičnosti, ktorá často sa dostáva až na hranicu satyrickej grotesky. V »Bačovej žene« však, ktorá je prvou Stodolovou hrou vážnou ba tragickou, postavil sa autor na zásadu jednoduchého a prostého realizmu, úplne oprosteneho od literárnosti. Preto vzal postavy priamo zo života, ponechal im jednoduchú, markantnú výraznosť bez psychologizujúcich tendencií a dal im na scéne len ten úkol, ktorý im určuje dramatický námet.

Pri kompozícii »Bačovej ženy« postupovali totiž opačným smerom, ako vo svojich hrách predošlých, kde mal najprv postavy, ktoré sorskupoval okolo primysleného tématu a kde menil téma podľa výrazu svojich postáv. V »Bačovej žene« však stanovil najprv téma, domyslel k nemu obsah a podľa základnej myšlienky do obsahu rozostavil postavy, ktoré sú psychologicky určené dejom a spolu svojími povahami udávajú postup deja.

»A v čom je dramatický konflikt »Bačovej ženy? «

»Dej sám je jednoduchý a založený na jedinom dramatickom konflikte: manželka dvoch mužov - legitímnych manželov. Eva žije nevedome v dvojmanželstve. Jej tragédia sa začína okamihom, keď sa dozvie o tomto fakte a hoc nevedomosť nie je hriechom, predsa ona hynie vlastným rozporom v láske k jednému i druhému, lebo takúto lásku neuznáva morálka jednoduchého dedinského človeka a takáto láska sama určuje rozuzlenie jedine možné pre ľudovú životnú filozofiu. Smrť nie je tu však len pokáním, ale spolu smierny akordom, v ktorom zamierajúca žena patrí obidvom mužom rovnako a zároveň.

Hra nestavia nesnadné scénické problémy a pri jej režii ide mi hlavne o stelesnenie jednak myšlienkového postavy a spolu o zpodobenie rázovitosti, danej originalitou prostredia, postavami a dialogom. Pri tom však, že hra je dramaticky a dejove prostá a realistická, má v sebe mnoho náladovosti a poezie, čerpanej z ľudu - a toto zdôrazniť je tiež mojou snahou ako režisér. »

Slovenský denník, roč. 11, č. 227, 4. októbra 1928, s. 2.